

SXEDIO.GS2

6.9.1955: Ο ΧΑΡΟΛΝΤ ΜΑΚΜΙΛΛΑΝ ΖΗΤΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΜΕΡΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ, ΥΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΣΧΕΔΙΟ ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΜΕ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΟΔΗΓΟΥΣΕ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΕ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΤΗΝ ΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Ενώ διεξάγονταν οι παρασκηνιακές επαφές στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών η Βρετανία είχε συγκαλέσει για τις **29** Αυγούστου τριμερή διάσκεψη με τη συμμετοχή της Ελλάδας, της Τουρκίας και της Βρετανίας για συζήτηση του Κυπριακού.

Η Ελλάδα παρά τις αντιδράσεις του Μακαρίου ότι δεν θα δεχόταν οποιαδήποτε απόφαση της τριμερούς γιατί ενέπλεκε τον τουρκικό παράγοντα επίσημα στο κυπριακό, δέχθηκε και πήρε μέρος στη διάσκεψη.

Ο διάσκεψη έγινε στο Λάγκαστερ Χάουζ στο Λονδίνο με τη συμμετοχή των υπουργών Εξωτερικών της Βρετανίας Χάρολντ Μακμίλλαν, της Ελλάδας Στέφανου Στεφανόπουλου και της Τουρκίας Φατίν Ζορλού, τριών ανθρώπων που θα έπαιζαν πρωταγωνιστικό ρόλο στις μετέπειτα εξελίξεις του Κυπριακού.

Οι εργασίες της διάσκεψης άρχισαν στις **5** το απόγευμα της **29ης** Αυγούστου.

Η πρώτη σύάντηση ήταν τυπική. Ο Μακμίλλαν καλωσόρισε τους δυο ομολόγους του, οι οποίοι απάντησαν ευχαριστώντας.

Παρά το γεγονός ότι οι εργασίες της διάσκεψης κρατούνταν μυστικές, όλα διέρρεαν στον τύπο από τις διάφορες αντιπροσωπείες. Τον Κυπριακό λαό ενημέρωνε μέσω της εφημερίδας "Εθνος" ο Κύπριος φοιτητής και ανταποκριτής της Σπύρος Κυπριανού, αντιπρόσωπος της Εθναρχίας στο Λονδίνο και μετέπειτα υπουργός Εξωτερικών και Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ο Μακμίλλαν μίλησε πρώτος και προέβη σε μακρά ανάλυση του Κυπριακού και κατέληξε με τη στερρή αποφασιστικότητα της κυβέρνησης του να διατηρήσει την Κύπρο, γιατί όπως είπε η κυριαρχία της Βρετανίας πάνω στην Κύπρο ήταν ζωτική για την εκπλήρωση των μαντικών υποχρεώσεων της στο ΝΑΤΟ.

Ο Μακμίλλαν δεν βιάστηκε να ακούσει τους άλλους αντιπροσώπους. Εφάρμοζε μια σχετική μέχρι σκόπιμη καθυστέρηση για να δώσει την ευκαιρία στις αντιπροσωπείες της Τουρκίας και της Ελλάδας να γνωρισθούν καλύτερα και να λιώσει ο πάγος των διαφορών που είχαν αρχίσει να οξύνονται λόγω του Κυπριακού.

Όταν συνεδρίασαν οι αντιπροσωπείες, ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας, τόνισε ότι η Ελλάδα τίποτε δεν επιθυμούσε γι' αυτή και ότι διερμήνευε απλώς τους πόθους των κυπρίων, στους οποίους όπως ανέφερε, έπρεπε να παραχωρηθεί το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης μέσα σε τακτή προθεσμία.

Ο Στεφανόπουλος απάντησε και στο επιχείρημα του Μακμίλλαν ότι η Αγγλία είχε ανάγκη την Κύπρο, λόγω των στρατηγικών της αναγκών, είπε ότι εάν η Κύπρος περιέλθει υπό ελληνική διακυβέρνηση (μετά την αυτοδιάθεση) να παραχωρηθούν στη Βρετανία πλήρεις στρατιωτικές διευκολύνσεις και έτσι η Βρετανία μπορεί να διατηρήσει τις βάσεις οι οποίες θα περιβάλλονται, μάλιστα, από φιλικό και όχι εχθρικό πληθυσμό.

Επίσης αναφέρθηκε στους Τουρκοκύπριους και είπε ότι αν η Κύπρος περιέλθει υπό ελληνικό έλεγχο, η Κυβέρνηση του θα εγγυηθεί ότι τα δικαιώματα και αισθήματα των Τούρκων της Κύπρου που ανήρχοντο σε **80.000** θα προστατεύονταν πλήρως και θα γίνονταν σεβαστά.

Ο Φατίν Ζορλού που μίλησε την επομένη ζήτησε όπως η Κύπρος συνεχίσει να παραμένει υπό αγγλική Κυριαρχία, άλλως έπρεπε να επιστραφεί στην Τουρκία.

Ο Ζορλού τόνισε τη ζωτική σημασία που είχε για την άμυνα της Τουρκίας η Κύπρος, διότι αν δινόταν στην Ελλάδα θα έμοιαζε με πιστόλι στο μαλακό

υπογάστριο της χώρας του. Επίσης προειδοποίησε ότι οποιαδήποτε αλλαγή στο καθεστώς της, θα απαιτούσε τροποποίηση της συνθήκης της Λωζάννης του **1923**. Σε μια τέτοια περίπτωση, είπε, η Τουρκία θα μπορούσε να εγείρει πολλές αξιώσεις, απείλησε επίσης να εγείρει θέμα τούρκων της Θράκης.

Με την ολοκλήρωση των ομιλιών των τριών αντιπροσώπων έγινε μια νέα συνεδρία στις **2** Σεπτεμβρίου το απόγευμα για καθορισμό του τρόπου πρόωξης των εργασιών της διάσκεψης.

Στη συνεδρία αυτή ο υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας Χαρολντ Μακμίλλαν ρώτησε τους δυο υπουργούς αν είχαν να προσθέσουν οτιδήποτε στις εναρκτήριες ομιλίες τους πριν προχωρήσουν στις εργασίες της διάσκεψης.

Ο Ζορλού απάντησε ότι ήταν καταλύτερα να διακοπούν οι εργασίες της διάσκεψης και να επιστρέψουν οι αντιπρόσωποι στις πατρίδες τους γιατί, όπως είπε, η διάσκεψη δεν επρόκειτο να βγει από το αδιέξοδο και δεν έβλεπε καμιά λύση αποδεκτή από όλους.

Ο Μακμίλλαν εξέφρασε έκπληξη και βρήκε τη ευκαιρία για να υποβάλει με διπλωματικό τρόπο αυτό που σκεφτόταν από τη μέρα που τους είχε καλέσει στο Λονδίνο: "Για να βρεθεί λύση που να μας ικανοποιεί όλους πρέπει να κάνουμε όλοι υποχωρήσεις".

Ο Στεφανόπουλος απάντησε ότι ήταν διατεθειμένος να συνεργασθεί γιατί πήγε στη διάσκεψη με καλή πίστη.

Τις επόμενες ημέρες, λόγω του Σαββατοκυριακού, δεν έγιναν επαφές.

Ο χρόνος που μεσολαβούσε μέχρι και Δευτέρα χρησιμοποιήθηκε για δεξιώσεις και άλλες ανεπίσημες συνομιλίες που δεν πέτυχαν όμως γεφύρωση των διαφορών.

Σε μια από τις δεξιώσεις που έδωσε η ελληνική πρεσβεία στο Λονδίνο, ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας δέχθηκε να απαντήσει στις ερωτήσεις των Ελλήνων δημοσιογράφων, έστω και ανεπίσημα.

Ο Ζορλού ήταν επιθετικός:

"Διαλέξετε- είπε- μεταξύ της Κύπρου και της ελληνοτουρκικής φιλίας. Δεν μπορείτε να τα θέλετε και τα δυο, διότι Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα θα ανέτρεπε τη μεσογειακή ισορροπία των δυνάμεων, πράγμα το οποίο είναι σήμερα απολύτως απαράδεκτο για την Τουρκία. Αποφασίστε λοιπόν τι προτιμάτε: Κύπρο ή φιλία με την Τουρκία".

Στις 6 Σεπτεμβρίου ο Μακμίλλαν αφού είχε ακούσει τις απόψεις και των δυο πλευρών υπέβαλε "συμβιβαστικό" σχέδιο λύσης του Κυπριακού με το οποίο πρότεινε την παραχώρηση συντάγματος για την Κύπρο που οδηγούσε στην αυτοδιοίκηση, στα πλαίσια των στρατηγικών αναγκών τις οποίες επέβαλλε η διεθνής κατάσταση.

Το Σύνταγμα που δε γεφύρωνε τις διαφορές αλλά θα προσπαθούσε ύστερα να το επιβάλει πιέζοντας, πρόβλεπε:

ΠΡΩΤΟ: Σύσταση συνέλευσης (Βουλής με εκλεγόμενη πλειοψηφία και ποσοστό εδρών για την τουρκική μειονότητα.

ΔΕΥΤΕΡΟ: Βαθμιαία μεταβίβαση των εξουσιών σε Κυπρίους υπουργούς εξαιρουμένων των τομέων Εξωτερικών Σχέσεων, Άμυνας και Ασφάλειας, οι οποίες θα παρέμεναν στα χέρια του βρετανού Κυβερνήτη.

ΤΡΙΤΟ: Για την επεξεργασία ελέγχου της διακυβέρνησης θα συσταθεί τριμερής επιτροπή από εκπροσώπους της Αγγλίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας με έδρα το Λονδίνο.

Ολόκληρες οι προτάσεις της Βρετανίας όπως τις κατέθεσε ο Μακμίλλαν στην Τριμερή Διάσκεψη του Λονδίνου, κατά την επίσημη μετάφραση, και οι οποίες υποβλήθηκαν υπό μορφή συμφωνίας, έχουν ως εξής:

"Η πρώτη φάση της διάσκεψης κατέδειξε ότι παρά την ύπαρξη ορισμένων σημαντικών διχογνωμιών, οι τρεις αντιπροσωπείες συμφωνούν στην ύψιστη σημασία της διατήρησης της φιλίας και της συνεργασίας στους δεσμούς συμμαχίας τους.

Οι αντιπροσωπείες συμφώνησαν επίσης στην αναγνώριση της ζωτικής στρατηγικής θέσης της

Κύπρου και της ζωτικής συμβολής του Βρετανικού στρατηγείου και της στρατιωτικής βάσης στη νήσο, στη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας στις περιοχές της ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής.

Συμμερίζονται επίσης την επιθυμία προς προώθηση της ευημερίας του λαού της Κύπρου, τερματισμό των βιαιοπραγιών, οι οποίες διαταράσσουν τελευταία την κοινότητα και αποκατάσταση της αρμονίας μεταξύ όλων των τμημάτων του πληθυσμού.

Έτσι η Βρετανική αντιπροσωπεία πεπεισμένη ότι οι συνάδελφοί της θα συμφωνήσουν ότι θα ήταν ακατανόητο η παρούσα διάσκεψη να τερματισθεί σε αποτυχία, πράγμα το οποίο θα ήταν αντίθετο προς τους κοινούς αντικειμενικούς σκοπούς τους, και θα επηρέαζε τη φιλία και τη συμμαχία τους, την οποία όλοι αναγνωρίζουν ουσιώδη υπό τις σημερινές διεθνείς συνθήκες, αφού προέβη σε προσεκτική ανάλυση των απόψεων των τριών αντιπροσωπειών, όπως αυτές εξετέθησαν κατά τη διάσκεψη, η Βρετανική αντιπροσωπεία επιθυμεί να προβεί στις ακόλουθες παρατηρήσεις και προτάσεις ως βάση για την κοινή συνεννόηση στην οποία πιστεύει ότι θα καταστεί δυνατό να καταλήξουν.

Είναι σαφές ότι υπάρχουν δυο κύρια προβλήματα, τα οποία πρέπει να ληφθούν υπ' όψη κατά τη λήψη απόφασης επί του μέλλοντος της Κύπρου.

Το πρώτο περιλαμβάνει την εισαγωγή και λειτουργία νέου συντάγματος που θα οδηγήσει σε εσωτερική αυτοκυβέρνηση από τον κυπριακό λαό υπό κατάλληλες διασφαλίσεις και εγγυήσεις, οι οποίες απαιτούνται από τη διεθνή κατάσταση και την προστασία των συμφερόντων των ενδιαφερομένων κοινοτήτων.

Το δεύτερο πρόβλημα είναι το μέλλοντικό διεθνές καθεστώς της Κύπρου.

Όσον αφορά το πρώτο από τα δύο αυτά προβλήματα, η Βρετανική Κυβέρνηση πιστεύει ότι οι συνάδελφοι της συμμερίζονται τη γνώμη της

Κυβέρνησης της Αυτής Μεγαλειότητας ότι ουσιώδες στοιχείο της αποκατάστασης της αρμονίας στην Κύπρο και της μελλοντικής προόδου της νήσου πρέπει να είναι προοδευτική εξέλιξη προς την εσωτερική αυτοκυβέρνηση με τον δέοντα σεβασμό προς τα δικαιώματα και τα συμφέροντα όλων των μερίδων.

Ως εκ τούτου η βρετανική αντιπροσωπεία έχει πεισθεί ότι είναι ανοικτός, ο δρόμος για τη διάσκεψη προς επίτευξη ευρέως μέτρου συμφωνίας επί των αναγκαίων σχεδίων και της διαδικασίας προς εκπλήρωση του σκοπού αυτού.

Αποτελεί ευθύνη της Κυβέρνησης της αυτής Μεγαλειότητας να εισαγάγει τα αναγκαία μέτρα, λόγω όμως του μεγάλου ενδιαφέροντος, το οποίο οι Κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας επιδεικνύουν κατά φυσικό λόγο, για την ευημερία της ελληνικής και της Τουρκικής κοινότητας στη νήσο, η βρετανική Κυβέρνηση επιθυμεί να θέσει ενώπιον των συναδέλφων της τις ακόλουθες προτάσεις και να συζητήσει με αυτές την επίτευξη κοινής συμφωνίας.

Η Κυβέρνηση της Α. Μ. ελπίζει ότι θα εξασφαλίσει τη ρητή έγκριση των Κυβερνήσεων της Ελλάδας και της Τουρκίας για το πρόγραμμα αυτό, δεδομένου ότι αυτό είναι πρόδηλο ότι θα είχεν ύψιστη σπουδαιότητα για την εξασφάλιση της πλήρους συνεργασίας του Κυπριακού λαού. Με τέτοια επιδίωξη της συνεργασίας των Κυβερνήσεων Ελλάδας και Τουρκίας στο έργο αυτό, η βρετανική Κυβέρνηση δεν υφίσταται από την αρχή, η οποία έχει ήδη τονισθεί από τον υπουργό Εξωτερικών κατά τις παρατηρήσεις του στη διάσκεψη κατά την οποία η Κυβέρνηση της Α. Μ. είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για τις εσωτερικές υποθέσεις των κτήσεων της Αυτής Μεγαλειότητας.

Οι προτάσεις της Κυβέρνησης της Α. Μ. αποσκοπούν να θέσουν την Κύπρο στην κανονική οδό της δημοκρατικής ανάπτυξης.

Προς τούτο η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας προτείνει την εισαγωγή νέου και φιλελεύθερου συντάγματος που να οδηγεί προς το πληρέστατο μέτρο εσωτερικής αυτοκυβέρνησης, το

οποίο συνάδει προς τις στρατηγικές ανάγκες της παρούσης κατάστασης.

Το Σύνταγμα θα προνοεί για συνέλευση με αιρετή πλειοψηφία. Ένας κατ' αναλογίαν αριθμός εδρών θα διαφυλαχθούν για την τουρκική κοινότητα.

Όλα τα τμήματα της κυπριακής Κυβέρνησης θα ανατεθούν προοδευτικά σε Κυπρίους υπουργούς υπεύθυνους έναντι της συνέλευσης, εξαιρουμένων των εξωτερικών ζητημάτων, άμυνας και δημόσιας ασφάλειας, που θα ευρίσκονται υπό τον έλεγχο του Κυβερνήτη. Θα υπάρχουν οι δέουσες διασφαλίσεις για την ακεραιότητα και την ανεξαρτησία της δημόσιας ασφάλειας.

Ως μέρος των διασφαλίσεων οι οποίες θα παρασχεθούν για την τουρκική κοινότητα, θα είναι η διατήρηση αναλογίας υπουργείων για την κοινότητα αυτή.

Ο Κύπριος πρωθυπουργός, ο οποίος θα ηγηθεί της νέας διοίκησης της νήσου θα εκλεγεί από τη συνέλευση με την έγκριση του κυβερνήτη.

Η Κυβέρνηση της Α. Μ. προτείνει όπως τριμερής επιτροπή συσταθεί στο Λονδίνο από την παρούσα τριμερή διάσκεψη. Η επιτροπή θα είναι υπόλογη προς τη διάσκεψη και θα εξετάσει λεπτομερείς προτάσεις, που θα καταρτισθούν από την Κυβέρνηση της Α. Μ. για νέα συνταγματικά όργανα για την Κύπρο.

Η Επιτροπή θα έχει καθήκον να μελετήσει κατάλληλο σύστημα εγγυήσεων για τα συμφέροντα των κοινοτήτων στην Κύπρο και την κατάλληλη μέθοδο της εφαρμογής του συστήματος αυτού.

Η επιτροπή θα εξετάσει οποιεσδήποτε εισηγήσεις, για το περαιτέρω καλό του κυπριακού λαού, από απόψεις στενών δεσμών μεταξύ Κύπρου και Ηνωμένου Βασιλείου, Ελλάδας και Τουρκίας.

Θα εξετάσει για παράδειγμα ζητήματα σχετικά με το καθεστώς και τα δικαιώματα των Κυπρίων, σε σχέση με τις τρεις άλλες χώρες. Μετά τη συμπλήρωση των αρχικών συνομιλιών της, η επιτροπή δυνατόν να διατηρηθεί για να επιλαμβάνεται εκθέσεων, όσον

αφορά την ανάπτυξη της αυτοκυβέρνησης στην Κύπρο και ενεργεί ως κέντρο συζήτησης προβλημάτων ή διαφορών που προκύπτουν από την αυτοκυβέρνηση και δεν είναι δυνατό να επιλυθούν στην ίδια την Κύπρο".